

Црногорци на нашим универзитетима

Поред осталих чинилаца, који су поспješili научену трагедију народа у Црној Гори, било је и изопачено васпитање младе интелекције из Црне Горе на југословенским универзитетима.

Сиромашни црногорски средњошколци послје матуре, са пуно нада и идеала, са тешком муком ишли су на универзу жељни више анице, више науке, да би се поново вратили у свој крај, да помогну својој породици и својој земљи као спреми лекари, инжењери, ветеринари и др. Али мјесто тога, дешавало се много другачије.

Чим као „бруцош“ стигне на који факултет, млади „новација“, сем милог изузетка, морао је да падне у колно старинског колеџа, који су већ унапријед спремали за „драте“ младе колеџа т. з. „бруцошке“ ученици.

Далеко од тога да су старје колеџе на тим вечерима својим млађим колеџама давали све што су имали не би ли им „дијете научило високе школе, те да се поноче њиме“, већ су прве ријечи биле „фацизам је демагогија“, а „само је максизам наука.“ Зато се не треба увући у учиницу или библиотеку па „библијати“ капиталистичку науку, јер све то није од вредности. Треба радити по нашим удружењима, борити се за студентска права и поново пратити марксистичку литературу, а обавезно бити припадник „народних студената.“

Тиме су углавном овим младим људима пунили главу они „вјечити студенти“, који заиста са науком скоро нијесу имали никакве везе, и остајали су на универзитету по 8 и 10 година, дочекујући све нове и нове „бруцоше“ (гледале да су само због тога тако дуго и „студирали“) да од њих праве „политичаре“ и „марксистичке научнике“, да их воде по градским улицама да крваве плочнике и пуње „главњацима“.

Огроман дио наших студената никада се није могао виједати на предавањима, у библиотечки, на семинарским или практичном раду, већ по студентским клубовима, неким „тајним“ сједницама, зборовима, конференцијама, митинзима и демонстрацијама које су биле уперене против свакога ко није мислио и радио као су то „вјечити“ хахтијеваљи.

Заборављају се ту на породицу (која је уосталом и „споредна“ када се ради о „доброј народној“) Заборављало се на науку, за којом су ванила непривиснијења и болесна црногорска села.

Када су се приминили испити, на пар дана, онда их се један дио „сјети“ како би из извода ухватио шестину на луфт“, а један дио оним „јачих марксиста“ у то вријеме није ни гледао факултетских учиница, сем ако је требало у аути скупљати какве прилоге за овај или онај „фонд“.

По њиховом мишлењу мало, врло мало професора било је који су шта анали и који су шта представљали, јер су они предавали (неки и по 50 година!) некакве глупости мало вриједне. „Шта је знао Слободан Јовановић (стари научник свјетског гласа) или др. Тома Живановић (криминалиста свјетског гласа)?“ говорили би често они „вјечити“ студенти млађим колеџама. „Та они су стари реакционари који иредају по шаблону и застарелим методама“. Тако су говорили, ма да нијесу сачинили њихова предавања, нити на шта учили из њиховог неспорног научног прела.

Ови студенти — који сем неколико фраза из Маркса и де Сегала ништа нијесу хтели да виде — проглашавали су Ничеа (иако га уопште нијесу познавали, већ им је тако речено) људим, Петронијевића незналицом, а скоро све југословенске књижевнике незнацима и невриједним паџе. Народних великана није било за њих (сем кад је којег требало користити у политичке сврхе).

Са оваквим схватањима ови „вјечити студенти“ и њихови поинари прирещи

били су главари (чије су „другарице“ морале обавезно бити фаворике најљепше студенткиње) скоро читаве студентске омаднице.

Главни шљ њиховог „студирана“ био је у главе млађих колеџа унечатљиво да је за Совјетска Русија земаљски рај, а све остале земље „стари дегенерисани пакао“!

Не бирајући средства, бескуплузно и безочно, заборавили су недужну омадницу и свој народ (у челу су их помагали и властодршници користећи за своје изборне куглице), вичући на сав глас: „Ми смо напредна омадница која ради за добро свог народа“!

И ето, нажалост, такви ниазшто оспособљени „ветерани“ успијевали су да своје мреже расну и на замчалом селу и по средњим школама, по канцеларијама и војсци, навашиши свој савезника у радничким „великомуџеницима“.

Ти људи, који нијесу смјели имати ни право на живот — послје двадесет година вике: Тражимо правду и једнакост — успјеше на крају да у свом народу створе нечувну неједнакост, најбезочније безакоње, најсирепију неправду, најбруталније клане, те да на крају тај исти „свој љубљени народ“ увале у једну фаталну касаницу, једно нечувано мучилиште, братоубиљачко трвење, плачкање и садистичко маскарпираре.

Под неком вајном паролом национално-ослободилачке борбе провоцираше окупатора, поплашише црногорска села и на крају направивше најрешни злочин, најнеоразлијити акт који је икада ико направно, убивши гладне и намучене италијанске војнике на фамањеном и злогласном Радовчу, прљави тим актом не само свој народ, заједно са њим, већ и својим „најљепшим“ историју свог народа.

То је народу направда ва све муке оког подизања и циклована негосе омаднице (несретне, заведене и продајне омаднице!) То је правда, ред и мир који су му обећавали!

То је мед и млијеко које је имало да дође!

Заиста, дивна захвалност народу од његових синова! Лијеп наук будићим нараштајима којим путем треба ићи! Бож. Б.

У историји свих културних народа водећу ријеч у јавном животу имали су првенствено људи са високим моралним особинама. Тако је било и у историји нашега народа, који је своја животна питања у судбоносним данима повјеравао изабраним и у народу познатим људима по својој човјству и унаштур.

И стари црногорски муслимани као дио српског народа увијек су бирали најбоље синове за своје претставнике. Ови изабраници заједно су представљати муслимане и бити од користи своје властитом народу. У свако доба били су будићим чуварни народних светиња. И зато су црногорски муслимани као честити синови оних сурих криша давали војводе и сенаторе, сердаре и кадије, офицере и учитеље.

У том погледу предњачили су подгорички муслимани и највише се истицали са свима оним врлинама које су красиле наш народ. Гдје сте, потоци Бењирбега Османпагића, Меда Лукачевића, Хаџиџа Шаркића, Смајла Паукуе, Маџа Ахметовића, Мустафе Ђурђевића и других честитих подгоричких муслимана?! Зар да синови наших славањих предака, у чијим жилама тече чиста народна крв, бжеже од свога властитог народа? Не ника-

Још прије овог рата у нашој земљи питање дугова задало је бриге. Нарочито су предмет дискусија и законских уредаба били земљораднички дугови.

Ради материјалне и економске обнове наши људи су, послје прошлог свјетског рата, подизали зајмовне не само код новчаних завода него и код приватних појединаца. Кад је требало да се ти дугови враћају, наступиле су тешке економске прилике — свјетска економска криза, која се очитавала у паду вриједности земљорадничких производа и несправљивој висини цијена индустријске робе, тако да је куповна моћ селачких маса била знатно опала. У таквом стању, без одговарајуће спорудијности за своје производе селак није могао да у потрешној мјери буде потрошач варошких производа, а још мање да прави новчане уштеде, да би могао подмиривати дугове банкарма и приватницима.

Услед тога се код нас завела економска политика подупирања и заштите селцака, како би се он оспособио прво да буде потрошач, па онда да може и да подмирије своје дугове. Та политика је прошла кроз неколике мијене, али, иако су намјере биле добре, није могла да постигне свој циљ. Донесене су од стране надлежних неке уредебе по питању селачких дугова. На првом мјесту извршена је конверзија дугова, тј. помакнути су рокови исплате унапријед, или краткорочни дугови постали су дугорочни. Усто, утицало се на смањење интересне стопе, док се не доспједни каматна рашка зајемна капитализације. Најзад се умислило и овај начин не посек жељетно екат, те се, први неки од ових приступило и смањење главница дугова, који су се претворили кредитом и разврстали према врло малим кредитом и економском стању њихових власника.

Ова политика трпила је многе примједбе. На првом мјесту пребањивано јој је да не обухвата све дугове и све дужнике, јер да прваци само селачки дужници, већ и у државни варошки кругови, привредници, занатлије, ситни трговци, којима је отпорићког преторачи заштите. И тако и селачким новчани заводима су истицали приговор да без подмирења дугова не могу да обављају своја пословања и да заштити која се дужницима пружа негативно

утиче на кредит, који у привреди игра улогу крвотока у организму.

Заиста, кредит је био много пострадао. Новчани заводима су нереди давали новаца на зајам, нарочито селацима. Због тога су они осјећали велике оскудице. Тако се показало да је заштита коју су селаци добили у погледу дугова — имала за последицу ускраћење даљег кредита, а то је штетно утицало на целокупно привредни живот.

Са таквим стањем ушло се у рат. Послје капитулације окупаторске власти су настале да у окупираним војнама успоставе привредну дјелатност. Рат је руинирао привредне односе, покорио привредне везе, раздружио привредне снаге. Требао је много смилених напора да се нађе излаз из тога стања. Једно је било јасно, да одмах у почетку није се могло рачунати са дјелатношћу банака и са функционисањем кредита, јер они претпостављају постојање вјесног степена економске срећности. Зато је за територију Црне Горе био uveden мораторијум за дугове новчаним заводима.

Прије вјесног времена тај мораторијум је скинут, рокови су почели тећи, а банке су добиле право да наплаћују дугове од својих дужника. Филијала Хипотекарна банке на Цетињу већ је и расписала један позив својим дужницима, у коме их опомиње на дужност враћања дугова и на законске последице њеног неистуђавања. Банка је, водећи рачуна о тешком стању данашњице, обекла дужницима да ће према њима имати оправданих обзира, ако они покажу вољу и настојање да одговоре својим обавезама.

У погледу дугова постоје раније законске уредебе, као што смо горе истицали. Све док се не замијене новим, те уредебе остају на снази. Према томе, посао подмирења дугова, у првом реду селачких, као и сама материја њихова, подложан је прописима који ће бити познати.

Као што је и сама Хипотекарна банка показала у својој позиви да рачуна са садашњим тешким стањем, мора се признати да је економски положај нашег свијета изузетно овбиљан. Приходи су пали врло ниско. Производња такође. Блада велика сукоба. Па ипак, кредит је потребан, а без њега се не може отпочинати један нормални привредни живот и рад. Отуда се и нашло да је банкарма криво да рачуна да отпочну са својим пословањем. Наравно, кад могу да траже враћање зајмова и наплату камата, моћи ће и да дају новаца на зајам. Тиме ће се колико-толико наћи привредни живот поклањати за стоја.

Има једна чињеница коју не треба испустити из вида. Дугови ће се плаћати у лирама. Курсом лире (1 лира = 2,63 дина) завршена је и валоризација дугова. Номинални износ дугова је смањен. Кад се томе додају повластисте које дужници имају по ранијим прописима, сада се дужницима који имају новаца, као и селацима који имају стокe или других ствари за продају, пружила zgodна прилика да регулишу своја дуговања. Али, и поред тога, држимо да сви дужници неће моћи да одговоре својим обавезама по својој жељи („зајам за вртање“) и, но о нама ће се, од случаја до случаја, увјерени смо, повести рачуна. То захтијевају сви привредни интереси.

Античка мудрост

Мисли и изреке старих Грка и Римљана
1. О божанству
Бот све кувшице изводи.
Мевалдер (342-290 пр. Хр.)

Слична Богу меће ше учиниши своје баство: Бож нећа ичана. Ни своје учршено објавио: Бол не ичана. Ни своје учршено швоје и колнашка, ни своје на далеко кувено: Бож нико не возаје. Ни тољма рољено који ше мого и бјелом свијету: Бот, који је највећи и најмољнији, држи све.
Севака

ХОЋЕМО ПРАВЕ ПРЕТСТАВНИКЕ ПОДГОРИЧКИХ МУСЛИМАНА

Да, јер смо поникли из српског народа и хоћемо да живимо као и увијек досада у братском зајгрељу са својим народом. Хоћемо да подгорички муслимани преко својих истинских претставника са својом браћом друге вјере судјелују на равной нови у свима питањима народног живота. Јер ријеч „блок“, која је страног поријекла, није никада била у историји нашега народа граница — смећња за братску сарадњу муслимана са својим властитим народом. Увијек смо заједно са својим народом војевали, дрвоували, кумовали и трговали. Једном ријечју, добро и наш глас у својој отаџбини. И с правом то хоћемо да нам буде и данас и будуће.

Зато, браћо муслимани, будимо свјесни и тргнумо се из летаргичног сна да се чује и наш глас у историјским данима нашега народа. Глас народа нас воје. Иако барбарно намећу себе најчеститије синове да нас поведу народном ставаом братске сарадње, љубави и слоге. Рат је једно пролазно доба. И зато држимо брата за брата да нам у братском зајгрељу освану бољи дани у миру.

Садик Ђурбузовић
суд. привривник

КОМАНДАНТ ПУКОВНИК Г. СТАНИШИЋ КРОЗ ЗЕТУ И ВЈЕЛОПАВЉЕ

Послије востјаше Зетш, која је на Шако диван начин изразила своју љубав и нераздучиву приврженост нашем команданту и кроз његову личност читавом Националном покрету... Чуковник 1. Баја Станишић објавио је у Даниловграду, својим Бијеловалинцем, зајачица! Није допринио налашавачима, а колико је љубави и небуљавне радосни, доклекати и одјећу међу својим Брњанима...

На донаку смо Даниловград... Приближавало се великом бојном преко локана воде, које вршише до аутомобилских човчковама. Падала је киша, шај најтежи дар Господиња. Кроз проређене младе јуноског воденова површје сунице; како шолао милаје лица у прохладном ваздуху — послуже кише. Са његовом на уснама, са његовом младошћу и раздраним срца — пролијетјело крај родних вода златно жутих, смаратом зелених, милом озањених лица, а испружених руку, које намажу у водрав.

Превате се, сарпате четници!... Служава се, сарпате четници!... одјекује из врних круди ствара вјесма српских хероја и шибљене, обновљена срца младој круди врних црногорских четника... Велики и мали Гарач, у нијеомом дозбојанштау, накрпљују се нао нама све више и више... Улазио у Град — латано, на челу са нашим храборим командантом, нашим храборим Бајом Станишићем. У пролазу кроз главну улицу града, штоло поздрављене, чујемо понеки бољашки узвик: „Ено Бајо! Онај високи!“ Један бучњавиш ширфа маше руком: „Чика Бајо, чика Бајо!“ Сауда иста слика! И у Зетш на домаку Језера, са чијих пространих површина доири врели дах суница, и у прохладној атмосфери Бијеловалина — свудо, иста мисао, иста шара, иста дољка, Баја Станишић! Па ишћ, колико неустелене скромности, колико вљеменишности просјетје у његовој личност! Ено, сада та видимо у разговору са једном угрбеном женом; ље, милаје нејом малашана; ено та, онеј, иста се руку до руку са једном селанком. Та иршћувањаче његова, ша урођена финоћа очаравла, привлачи;

Шо је оно велико и моћно — што оличава човјека и јунака.

Сутрадан, послје устјеле конференције са иршћавицима објавиша и послје банкећа иршеђеног у његову част, пуковник 1. Станишић објавио Државу колонију на Даниловграду у друштво чуковника 1. Родошља, командантша мјеста. Десетине и десетине ведре и здраве дјечуце, дошћорјене војнички, издржављају 1. Станишића. Поздрављају га као врних војника, озбиљно и дошћорјављено, да се послуже неколико тренутака из младих круди разлетне неустурно али искоено: „Живео Баја Станишић!“ Објавило иршћорјетје за славене; беспречнора читало, као у врвоградним снамао-ријукима, свједочи о великој брзи коју ишћављанске власти докљављају нашој држи. Заиста, велика и љеменишна иршеђа!... Ишћављемо. Ошћављана нас разорзана маса дјечака у црним панталонама и бијелим шајкачима. Гурају се, надресу: сваки хоће да види чика Баја, да га дошћине, да му буде сасвим близу...

Онеј шјеомо главном уличицу. За наших мјесима ошћављемо је један безбуржњак свјетле, једна разрипана и срећна мисао, објавља су наша брата дјеча. Више их не видјемо, али још чујемо гласове, још доири до нас државиш гласови јуни вљеменишот напора да своје другом чика Бају докажу, љубав, дрљење, своју захвалност...

Ено зоре, ево дана
Нема више партизана!...
Све од Бара до Биље
Билова се војска креће.

доири до наших ушију, презеју се у нашој срца дубоко, неизлаживо... И сада док више ове редове, чини ми се као да чујем онеј шћу звонку и милају тишу, шћу звонку и милају тишу, које до ошћављене све ближе, развојеније, јасније пре државиш шћу до дјечака са Даниловграда.

Све од Бара до Биље
Билова се војска креће
Националиста

ИЗ ПРАВНЕ ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ

Теорија злоупотребе права и Општи имовински законик

Општи имовински законик Црне Горе неким новим њемама одулар од других наших грађанских законика. Занимљиво је да он усаја и теорију злоупотребе права, које кодификације схватају својим као социјалне функције.

О теорији злоупотребе права мало је писано у нашој правној литератури. За њу се, код нас, више знало у јавном праву, нарочито у административном, у вези са питањем прекорачења права (узурпације) или злоупотребе права (инкране). Међутим, она долази до свога највише изражања у области приватног права, и то највише у вези са питањем слободог вршења имовинско-правних овлашћења, као и са грађанско-правном одговорношћу.

Цивилисти западно-европских земаља развили су теорију злоупотребе права крајем XIX вијека. Нарочито су се у томе истакли француски правници. Али, иако развијена у XIX вијеку, ова теорија води своје поријекло из римског права. У цитатима из чувеног римског правника Целзуса у Јустинијановим „Дигестима“ види се да је питање злоупотребе права занимало римску правну доктрину. Завлачу у римско право примљене и разрађене у западно-европској правној доктрини, ова теорија, у свима својим варијантима, оплођава модерну правну мисао и, у разним излозима, у ширем или ужем обиму, улази у позитивна законодавства.

У чему се, дакле, тастоји ова теорија? Да се злоупотреба право на постављеном питању злоупотребе може протјегнути на приватно право, да ли човек врши своје право може да повриједи друго право, односно да ли човек вршењем свога права повриједи друго право треба да повриједи даде накладу за претрпљену штету. У погледу овог питања правни мислици не узурпације једнака становишта. Имајући апсолутно одвајан претпоставку да се вршењем свога права повриједи друго право, Црне Горе од шематске претставе правног система, у коме су сва приватна права означена у облику своје, које не закорачују једна у другу, већ стоје у равнотежи једна ван друге. Наш чувени правник, професор Г. Живојинић, као присталица истакнутог схватања, мисли да човек који врши своје право не може да то право злоупотреби на штету другог. Он, као што се види, полази од поставке да су права сфералне природе, те се онај ко врши своје право креће искључиво у оквиру тога права, и тако не може да повриједи туђе право, јер је оно посебна правна сфера, одвојена и ограничена својим сопственим оквиром. Г. Живојинић у цијелости усајао римску теорију слободог вршења имовинско-правних овлашћења, која је формулирана у изречи Qui suo iure utitur inquit inquit laedit — ко своје право врши никоме не штоди. Ова теорија искључује могућност злоупотребе права. Ако се догоди, пак, да се роди спор о томе да ли је човек при вршењу свога права повриједио право другог, — ту, по римској теорији, неће бити злоупотребе права, већ ће постојати самостални грађански деликт или квазиделикт, већ према томе да ли је повреда извршена овозможена или неозможена, — Насупрот овом схватању, има правних мислилаца, и они су данас све бројнији, који одбацују теорију о немогућности злоупотребе права. У својој документацији они не полазе од претпоставке о сфералној природи приватних права, већ, одбацујући је као сувише натегнуту и артифицијелну, узимају у обзир сложеност и испрелетаност правног система, па, аналогно томе, и међусобна преливања приватних права разних титулара. Римски правник Целзус је,

назед толико вјекова, мако један очигледан примјер, који показује како се вршењем свога права може повриједи право другог. Ко, копајући на својој њиви, пресиче чију воду кола изворе на асментуш другога лица, па му тако пресуши извор, — тај је, по Целзусу, вршењем свога права повриједио право другог. Овај примјер, а могло би се навести много других, довољан је да се на њему види сва неоправданост мишљења о немогућности злоупотребе права, као и сва неоправданост правних посљедица тога мишљења. Данас већина правних мислилаца усајао теорију злоупотребе права, иако она није ни приближно заузела своје заслужено мјесто у позитивном, примјењеном праву.

Модерна правна доктрина ријешила је питање да ли се вршењем свога права може повриједи право другог, дајући потврдан одговор. Али тиме није исцрпила садржину проблема. Истакао се други проблем, наиме: да ли је онај ко вршењем свога права повриједи право другог обавезан да оштећенику накнади штету. Одговарајући на ово питање, савремена правна мисао искристалисала се у два гледишта, у двије варијанте теорије злоупотребе права. По једној, приватниш права биће обавезан на накнаду ако се утврди његова кривица (апа намајера, крајњи немар, обични немар). То је субјективна варијанта злоупотребе права. По другој, повриједилаш права биће обавезан на накнаду ако се утврди да своје право није вршио или да га је вршио на начин и у циљу како се оно иначе не врши, — другим речима: ако је пренебрегао или изакрпнуо друштвени или привредну намену предмета на коме је изводио своје право овлашћење. То је објективна варијанта теорије злоупотребе права. Јасно се уочава да објективна варијанта теорије злоупотребе права има много заједничкога са ученом о подштупстванању имовинских права, у првом реду праву својине, ученом чији је најистакнутији претставник француски правни мислилац Леон Дитриг. А исто тако она има пуно заједничкога са теоријом објективне одговорности у грађанском деликтном праву. Објективна варијанта не т,ажи кривицу од вршиоца права да би конституисала његову обавезу на накнаду штете. Са општег друштвеног гледишта, објективна варијанта је целисходнија него субјективна варијанта, али њена примјена претпоставља виши степен социјалног равништа, који омогућује бољу, правичнију и правичнију употребу права.

Да изнесемо један примјер. Неко је власник једне воденице на коју, као једину у дотичном крају, гравирира читава околна рад мељаве. Иако је та воденица предмет права својине одређеног лица, она не постоји само ради њега његов властник, него врши корисну социјалну функцију, јер се у њој меље жито за ошћу дотични крај. Друштвена и привредна намена те воденице јесте да се у њој врши мељавла за читаву једну средину. Ако би њен власник одједном прекинуо рад у воденици и затворило читаву воденицу или нешто воденице подигао икаву другу радњу, он би на тај начин оштетио интересе свих других лица која су у погледу мељаве упуњена на ту воденицу. Он би повриједио њихова права да се, под уобичајеним условима, служе његовом воденицом. Он би се, дакле, огрјешило о друштвени и привредну намену своје воденице. Зато би он, по објективној варијанти теорије злоупотребе права, био дужан да накнади штету коју је другим лицима проузроковао својим проштупањем или поступком, без обзира на то да ли му је намера била да друге оштети или не.

ЧИТАЈТЕ И ШИРИТЕ „ГЛАС ЦРНОГОРЦА“

НОВИ СВЕШТЕНОМУЧЕНИЦИ

Ни у једном правцу комунистичка акција није толико безбаврна, колико у нападу на вјеру у Бога То долази отуда, што њихова наука стоји у супротности са начелима сваке вјере, а нарочито хришћанске.

Али када су комунисти назад неколико година почели тактирирати, промјенили су привидно свој став и према цркви. Отуда они не избегавају нити нападају свештенство; него чак покушавају да и код свештенства развију своју акцију. Није онда чудно што су успјели понекад да у своје коло увуку и по којег свештеника. Било је таквих и код нас у Црној Гори, али, хвала Богу, мако.

Но било је и правих пастира који нити се удружеше са чуковника, нити од њих побеглоше, него чекаше храбро на браници цркве и народних светих традиција. Као увијек и овога пута страдала је црква а с њом заједно и народ. Црква је у овој борби дала свој прилог у мукама, пустошењу, скрнављену, рушењу и најослије у крви. Према подацима којима располаже Митрополија, мученици су погинули на ове Митрополије сви свештенници:

1) свештеник Василије Бојарић, парох рогањског Ђурковића, убијен при вршењу званичне дужности у парохизи Ђељковацкој 15 новембра 1941 год. његовог лш бачен је у Морачу;

2) протосињел Варнава Буџан, бивши наставник богословије и настојатељ манастира Подлаште, убијен у близини манастира Праскивце у јануару 1942 год, непосредно по повратку на интернације;

4) свештеник Петар Н. Вујовић, парох метершишко-дружишки, убијен од комуниста у Створу неустановљеног датума и бачен у једну од јама осласног Куновог Присоја;

5) свештеник Ристо Јарамац, парох коширејски, убијен на св. Јована 20 јануара 1942 год. у непосредној близини храма, гдје је требао тога часа да служи службу Божију;

6) свештеник Павле Кековић, парох павковички, погинуо као борац у редовима националиста, на Велињу 1 јуна 1942 год.;

7) свештеник Богдан Церовић, парох жабличког језерски, погинуо са својим јединицом синао у мјесту службобана;

8) свештеник Васо Поповић, парох вуџодолски, погинуо у фебруару 1942 год. Њеш му до данас није пронађен;

9) свештеник Ново Делић, парох планинописки. Није познат дан његове погибије;

10) Свешт. Раде Поповић, пензионисани парох на Брезовејци код Плава. Датум његове погибије није познат;

11) јеромонах Теофан Беатовић, са брат манастира Коширејева, одведен на манастира гдје је био на служби и није установљено кад је и гдје погубљен;

12) јеромонах Гаврило Дабић, са брат манастира Жупе, одведен на манастира у штаб Горње Поље. Није установљено када је и гдје убијен;

13) архимандрит Никодим Јанушевић, настојатељ манастира Жупе, пао је као прва жртва комунистичких терориста, 22 јуна 1941 година.

Овим бројем нових свештеностеника обновљен је огромни календар наших свештеностеника за вјеру Христову кроз вјекове. В. Вл.

Стара и нова школа

— Основи и карактеристике њихове —

Наше садашње школе немају ни тип старе, а ни прavi тип нове школе. Тако се наласта у нашим школама још доста упорно држи својих традиција, иако оне долазе у оштар сукоб са правилним педагошко-методским гледиштем о самосталном психо-физичком раду дјечака. Отуда она још не губи своје раније битно обележје механичког рада.

Данашња традиционална школа која неки називају и школом учења напамет и која још увијек базира на педагозици Хербартове школе, карактеристична се својом јако истакнутом интелектуалистичком и индивидуалистичком цртом. Она има свој корјени у рационалистичкој философији, јер васпитање изводи преко разума (књишко учење). Али голо знање не чини човјека карактером ни личношћу од вредности. Због тога стара школа не одговара потреби нашег дјелничке, она ни одговара нешту душевног развика, а најмање одговара психологији дјетета. Стара школа схвата душу дјетета по Локовом гледишту на то (дјечја душа је празна и чиста табла). Ученик у њој стица знања која му се намећу споља. Настава и васпитање личу ту више на дресуру. Тако је у старој школи владало принцип дресуре, а у настави приноси пасивности.

Да краткот изнесемо слику, старе школе: велики разреди, редови дугачких и готово непомичних клупа за ученике, катедра или сто за учитеља, збогине прије почетка свакога часа и на крају часа потпуна и посве мистична тишина у разреду, ученици седе непомично и буге, њихово погледа управљено су у једну тачку, ученици се по разредима групишу према узрасту при чему се не узимају у обзир индивидуалне способности и општи развика ученика. Ученици који брзо и који споро раде, даровити и слабоумни, удружују се у једном разреду и морају да врше један исти посао, једним истим темпом и на један исти начин. Часови од 40-50 мин. ређају се један за другим и почињу и завршавају се звонцима. Часови се ређају наизменично према утврђеном плану, одвојени су један од другог одмором од 10-15 мин. и обично немају међу собом никакве заједничкога. На једном часу занимају се ученици једним питањем, изучавајући један предмет, а на идућем већ други предмет и друго питање, које нема никакве заједничког са претходним. Овакав систем целокупном својом конструкцијом удељен је за предавање готових знања, која се примљу кроз ухо, без провјеравања и критике.

При овоме систему учитељ говори, поучава, показује, учиче, приповиједа, а ученици пасивно слушају, прилажу и усвајају туђе рјешења, мисли и знање. Самосталном истраживању и стварању, раду и активности ученика при овоме систему готово и нема мјеста. Односи учитеља и ученика имају овде ауторитаран карактер. Учитељ је ту онај који управља — он је старејшина, а ученици они којима се управља. Ту не може бити ни ријечи о саморазлици и самоуправљу ученика. У старој школи ученик рјешао пита. Чак ако се то и деси који пут, учитељ га премади, опомичући га да се не мисли, да не смета. Школу коју смо овде оцртали можемо назвати униформном школом, гдје се све ради по истом калупу. Она обавља поједнак рад према свим ученицима. У њој се не рачуна о индивидуалним разликама у способностима ученика. Она хоће све да наједнака, да духове нивелише — па се према слабом, средњем и јаком љаку понаша поједнако, а тиме чини штету и слабом и јаком, што значи да школа не постиже добре резултате.

Тако је створен захтев за новом школом, која тежи да буде што је могуће боље прилагођена облицима

духа и менталитету сваког појединца. Нова школа, која неки називају школом рада, други овет школом живота, трећи школом активног учења, учениковог, четврти школом типа дјечијег интересовања и т. д., јесте она у којој се као принцип лични рад, као мотив интересовање, а као резултат рада стицање знања и развијање ученичких духовних способности у циљу да их он доцније корисно употреби за циљеве заједнице.

Нова школа има свој корјени у новој философији. Васпитање се ту пољављаје као буђење, откривање и постицање диспозиција и вриједних способности ученичких. Услови за развој дјетета налазе се у самом дјетету, а споља се могу само потстицати. Нова школа схвата душевни живот дјетета као нераздјеливо јединство и у свакој разлози од ове поставке. Настава ту полази од оне природне прилоге ученика, тежи се да се створи најповољнији услови за правилан развој свих вриједности ученичких диспозиција и способности, као и за самостално стицање знања. Нова школа узима активност као основу за развој душевни. Идеал нове школе је да она буде што мање школа памћења — учења напамет — него школа учења путем личног рада. У новој школи не полази све од наставника. И кад је ријеч о њему, онда он ту није све. Његова улога пољављаје се више као организатора и вође слободног дјечијег рада. Он поттиче и води дјечу на саморад. У настави нове школе долазе до видног израза живот и доживљаји ученика. Овим се нова школа приближава стварном животу. Дјетете се у њој не распада на животно и мртво, а животно и радом појединца се развија свестрано. Нова школа тежи да обмудри у школи, у школи и духом и радом, пружајући јој прилику да активира све своје жике: слободу, радом и спортом, а да се васпита у њиховим утицајима.

Школа као животна заједница тежи да постане главни и највећи фактор за васпитање и образовање подмлатка. Она хоће да каналише природне пољаве и страсти ученичких, те да му омогући да нађе пут за свој развика и да у њему пробуди осјећање личне вриједности и љубав према свима, а нарочито према својој заједници.

Последња черта прошлога вијека и прва черта овога вијека карактеришу се необично брзим развико експерименталне психологије, педагогике и педологије. Ове науке су показале потпуно безначајност систематских наставних метода у школи и истакле потребу нових метода, заснованих на спонтаној активности и саморазлици ученичковој. Према томе метод нове школе није више пасивно примање, већ метод нове школе јесте активност спонтана, лична и продуктивна (учење сопственим радом). Намјесто природних и пасивних метода који су данас неупотребљиве, долази, дакле, нов метод који произилази из нових васпитних циљева. То је природан метод, јер одговара психологији дјетета и заснива се на спонтаној активности дјетета: метод активности дјетета, метод активног учења — радом, метод који конкретизује знања и одговара конкретним циљевима. Помоћу њега долази се до потпуне саморазлике, али не саморазлике у Хербартовом смислу, која се преноси од учитеља на ученика, него саморазлике у спонтаности.

Заједно са овим пољавља се и стара уређење школе и пољавила се тежиња за реформом школског система. С тим у вези истичање су мане старе и одлике нове школе. Ово питање занимаће нас у једноме од следећих бројева овога листа.

Стеван В. Иванковић,
бив. школски надзорник

Да је енглески, давно би пао...

Постојало је увјерење кроз много дјенија да су Енглези најхладнокрвнији народ на земљиној кугли. О њиховој хладнокрвности, храбрости, дентлменству и великодушности постоје читаве бајке. Вјеровало се да је Енглез толико тврдоглав, кад нешто намери, да не постоји запрека која му може стати на путу!

Свемоћна енглеска флота, господар свих мора, обала и трговачких путева, држала је више вјекова у покорности многе народе Африке, Азије, Далског истока, Малајског архипелага, Аустралије, Канаду и већину острва у Тихом, Индијском и Атлантском океану, — често веома богата и по пространству огромна. Прекр пет стотина милиона разних народа радиле је за енглеско господство. Отуда и долази енглески луксуз, гордост и размаженост. Стан сваке енглеске породице мора имати засебно одјељење за сваког члана, са купатилом и свима удобностима. Већ се преласци условно сваки дан. Васхе, буве и стјенице код њих су непознате. Код њих су потпуно истребљене штеточнице: медвједи, вуци, лисце, рисови, шакали, кунџе, дивље свиње и дивље маčke. Змије су врло ријетке.

Енглези су били веома горди и осјећљиви. Довољно је била ситна увреда за ма ког Енглеца, на туђем земљишту, па да се онај чак пољаве огромни челични колоса да потраже сатисфакцију, јер то је Енглец, — дјелић нације која не трпи увреду. Догодило се у своје вријеме, да енглеска флота бомбардује поморску луку Пиреје у Грчкој, јер се онај који је био код енглеске флоте није ништа кирију за свој ст.

Иде мислите, да ико би десетина вага, вага, буге и стјеница покупили на једном плаћану? Колико хиљада милиона вукова, рисова, шакала, лисица, кунџа, дивљих свиња, дивљих мачака, творава, рчкова и других штеточница? Колико милиона змија, које сваког дана сваког кораку? Колико породица од пет и десет, па и више дјетета, која се сваког дана родују? Често је позла тога јединог одјељења одијељено обичним плотом за домаћу стоку! Да стока живи у коноби, испод породице, то је обична пољава! Колико се пута годишње окупа наш селак? Скоро никада! Колико пута у години промијени своје веш? Много њих никада, све док се на њему распада!

Али о томе други пут. Прелазимо на Енглезе.

Изгледа да је дошао сумрак томе великом и старом царству, као некада римском. Претјерано господство размазило је људе и онеспособило за сурови војнички живот. Стара је истина да је страх од смрти удвостручен код људи који живе у благодану! Како би иначе могло бити да Енглези у овом великом рату не показале никакве знаке живота? Тучени у Белиги и Франсику, бјеже главом без обзира за неколико дана. Остављају своје материјала да би спасили животе на својим острвима. Тучени у Норвешкој, напуштају своје бае и бјеже бестрага. Тучени на Криту, који им Њемци заузеше из неба, три стотине и педесет миља далеко од обале! Тучени у Конгу за неколико дана. Тучени у Сингапуру, најачој тврђави свијета, коју предадоше Јапаницима скоро без борбе! Тучени у Либији, гдје се предаје пет њихових генерала! Тучени у Средозном Мору од много мање италијанске флоте!

Па гдје је та моћна енглеска флота? Изгледа да се крије и бјежи пред ситним лептирима који се воју авионима! Гдје је моћ и снага тога старог и огромног царства? Чуга ли своју снагу да пољаве смрти, кад неки наши политичари своју памет! Ратује ли на рачун словенске крви по старој на-

види, док њихови војнички врше јутарњу тоалету: бријане, прање зуба, чишћење одијела и ципела, — да би знао тога дозруковали бијелу кафу, лузу, мед и бисквите, и допунили са нешто салама, јаја и воћа, како би лакше приступили распореду дневног рада: шах, бриџ, линг понг, фубол! Е, нема више, драги пријатељу! Рау се данас не води са фунтима. Оне не играју скоро никакву улогу. Прошла су та златна времена. Данас треба запети и окрвавити своју ту. Иначе, Џон Бул паде да носи цаконе на својим обалама, — али за туђи рачун!

„Како је могуће да се одржи Петроград, кроз човану годину дана, пред страшном навалом њемачких армија и ураганом ватре и челика, кад знамо да је Петроград много слабије утврђен и на горем положају од Санта-пура?“ пита у друштву један пријатељ.

„Да је енглески, давно би пао“ — одговара заједљиво други! А.

Посјета г. Митрополита Јоаникија Приморју

У сталној брзи и старању за своју паству, нарочито у овим тешким данима искушења Њ. Високопреосвештенство Митрополит г. Јоаникије посјетио је своју паству у Приморју.

У петак 26 јуна отишао је преко Будве, Паштровића, Сплита и уочи Видовдана стигао у Бар. У свим мјестима Високопреосвештени је дијелио нову крстиће и иконице, а многим и новчану помоћ, поучавајући их да се у овим тешким данима врате вјери својих праотца, да посјеђују своје храмове и да се моле Богу, а Бог је милостив, па ће сваког по заслузи наградити. У Петровцу посјетио је дјечу колонију и поједилио дјечу новчану помоћ. На Видовдан у Бару служио је св. архијерејску литургију и парастос косовским мученицима. Црква је била препуна народа. На парастосу г. Митрополит одржао је дивну бесједу о Кнезу Лазару и косовским мученицима, који су жртвовали земалско за небеско царство, а нијесу се борили за материјализам, за који се боре комунисти. Истога дана посјетио је избјеглице у Бару и уједилио им своју новчану помоћ.

Полуто се повратио у резиденцију, у четвртак 2 јула посјетио је дјечу колонију на Цетињу, поједиливши дјечу крстиће и распитујући се о њиховом здрављу.

Погинули, рањени и промрзли из одреда капетана Лене Вујишића, из Прекобрђа

Погинули:

Ракочевић Д. Батрић, судија Округног суда, из Прекобрђа; Вујишић В. Голуб, земљорадник, из Прекобрђа; Ракочевић М. Лака, земљорадник, из Прекобрђа; Вујишић, Ј. Видна, домаћица, из Прекобрђа.

Рањени:

Ракочевић Ђ. Ненад, шумско-пилански радник, теже рањен; Вујишић П. Љубомир, лакше рањен, земљорадник; Вујишић Ј. Петар, лакше рањен, земљорадник; Ракочевић Б. Видлак, капетан, теже рањен; Ракочевић Н. Пауи, теже рањен; Вујишић М. Маринко, теже рањен; Вујишић В. Ђорђевић, теже рањен; Ракочевић М. Димитар, командир III чете, теже рањен; Ракочевић М. Петар, командир II чете, лакше рањен; Ракочевић М. Вуко, лакше рањен.

Премрзли на волонтирају:

Ракочевић М. Владо, наредник; Вујишић, М. Миланас, земљорадник, остао без лијеве ноге, стално неспособан; Вујишић, М. Новаца теже премрзао; Вујишић С. Милвоје.

Наша је света дужност, да помогнемо породице националних бораца.

Издајнички рад партизана у Грађанима

Од недела која су партизани направили по Црној Гори, она која су партизани на Грађана чинили утрлико су страшиња, јер, вјерујем, први случај да су двојица њих учествовали у убиству своја два рођена брата, и то Лука Ј. Поповић и Ђуро М. Црнојевић.

Као један од мучених и напаних националиста даћу јачини јасну слику учињених недела грађанских комуниста.

У партизанским редовима на Грађана било је њих око педесет. Командир чете био ми је Мило Лубарда, учитељ, а његов заменик Ђуро Ј. Петровић из Грађана; као политички комесар Војни Војводић, а његови заменици Гомојић и Петар Војводић. Секретар и воспитач оmlадне био је Јово С. Михалевић, матурант. Као најближни ми је и поверљиви који је имао задатак да дарива или одузима новце поштена људица био је Кибо Барјамовић — Аџија. Челати су били: Марко Ђуров Кнежевић и Машан Ђуршевић, сви на Грађана. Остали су служили као редови и извршници наређења.

Првог марта ов. год. изадали су наређења, да сви остали Грађани морају се најдаље до 10-ог уписати у партизане и пришићи петокраке, у противном насти ће под страшу осуду.

Дошао је 10 марта. Покушали су обавици са нама, али, иако надахнути срцеци, неваљалима нијесу имали курџи, бојећи се да ће праж замиришати. Они су преко ноћи купили око 200 својих другова из Љуботиња и других околних села, те једанаестог у јутру бомбарки село Грађана и нас позвали на предају. Нас 17 Грађана затворили смо се у кући Бура П. Поповића ради одбране, иако смо имали оружја само 7 пушака. Партизани су прво извршили напад на кућу Сава М. Ивановића, у којој се сам Сава налазио, јер није успио да се нама прикључи. Ивановић је сам дао себи одбрану отворивши на партизане паљбу једном бомбом и пушком. Убио је партизана Мила Ј. Вуковића, док су партизани тешко ранили Ивановића. Видели овај млади херој да би могао спасти у руке људскогима јер је несвеснобиан био за даљу борбу, извршио је својим револвером самоубиство. Партизани су даље наставили борбу са нама 17 у кући Поповића, којом је приликом лакше ранен по Петар Вуковић, јер је са еванђељем и крстом у руци изашао пред партизане, молећи да се браташка крв не пролијева, но то код незнабожаца није помагало. Видјели су да силом оружја без свога лага не могу ништа учинити. Чула се команда „прекিনি паљбу“.

Кад је паљба прекинута, јајели су се да преговарамо. На преговоре партизани су код нас упутили оне са којима смо имали крвне везе, са намером да ће они најбоље успјети, обећајући нам и дајући часну и братачку ријеч — које код њих нема — да нам ни једном неће ништа бити, јер да је кривац само Ивановић, који је погинуо. Преварише нас и у школу одведоше. Одмах у школи почеше се хаљисати како нас вјешто чулинос. Из Грађана истог дана са јаким наоружаном комунистичком бандом спроведоше нас за Љуботињу и то: Машана Савова, Стевана, Луку и Пера Алексина Петровића, Мила и Јована Бурова, Влажа Ристова, Бура Илија, Мила Савова, Бура Видова, Филипа и Бура Петрова Поповића, Вида Бошкова и Јова Николлина Кнежевића, Душана Савова и Илију Ивова Милановића и Блажа Црнојевића. Колеж и телек старца, жена и дјеце чуо се далеко. Извршили су паљачку наших кућа одмах по нашем одласку.

Доведоше нас пред саму ноћ на Љуботињу (Шабанове Буваице), где се злогласни партизански суд Ловћенски одреда налазио. У штабу налазио: политичког комесара Ловћенског одреда Лопмара, команданта ба-

таљона Љуба Вучковића и савјетника Андрију Прљу. Мени првога, на редом остале, исцељивао су. Ја сам уочио у списима који су се пред судијима налазили, да је седам нас на смрт осуђено, што сам друштву тајно казао. Пошто су нас формално исцељивали, једног по једног уводили су у једно одјељење њиховог коменде и тамо кономом везивали. Кад су нас повезали, по одржаној бруталној бесједи савјетника Прље, саопштили су нам да идемо бајати на најправеднији суд у свијету Ставор — Куново Присоје. Већ је ноћ била. Кренули су нас онако повезане за Ставор. Мјесца није било, али ноћ тиха и ведрa. Кад смо дошли на Цеклин, отргао се из конопа Ђуро П. Поповић и побјегао, јер је био радији да погине од пушке него жив да буде бацан у јаму. Срећа га је послужила, те је жив умакао и, лутајући цијелу ноћ, у саму зору пришао је најближој италијанској стражи. Остали су продужили даље.

Дошло се у Куново Присоје. Преведени смо пред суд, који су сачињавали: као заменик Лека Данчевића (јер је Данчевић био отсутан) био је Мило М. Јовићевић из Цеклина, неки Миљановић и Филип Ј. Бајковић из Грађана (пошла поган да се нађе и браћу своју чеља). Пресуда је одмах саопштена, те изречена смртна казна и одмах били убијени: Благо М. Црнојевић, Лука А. Петровић, Мило С. Поповић, Бура В. Поповић и Филип Ј. Поповић. Прије убиства са покојника су свугди све одијело, и то обукли грађански партизани Војводић, Милановић и други, па као похвалу свога издајничког рада носили пред очима покојнички породици.

Партизани су имали намеру одвести за Ставор са већ тамо убијеним и Марка Кнежевићем, који је био бољестан, али небула нијесу проучили, већ су, након неколико дана дошли и бољестаног Кнежевића једног Спљитског робака Марко Ђуров баљачу од непуних 20 година, са још тројицом партизана, натравајни на једног коља одвели га на Љуботињу и тамо убили.

Чујемо да се ови домаћи изроди и кукавице хватају и предају. Молимо све националне команде и браћу националисте, који наш народ из Грађана дебе бијо којим путем жив у њихове руке, да га упуте националној команди у Грађанима — Ријечка нахија, да му се у нашим очима чују смрдљиве ријечи њихових недела, јер су сами националисти у Грађанима једини који могу тачно знати недела која је та никоговино од своје робије браће и племеника чинила и направљена.

Ђуро Петров Поповић

— Нухињска со у исхрани стоно

Стока ко добија са храном. Нека хранива која служи за исхрану, као на пр. млијеко, дјетелина, сјемена, пањска трава, махуњска биљка, слама, и др. садрже довољно соли за нормално испуњавање свих оних функција које се врши у животноском организму. Има хранива као на пр. мекнице, плодови махуњасте биљка, кропир и ррани индустријски отпаци, који не садрже потребне количине соли те им се мора со додавати, у већој или мањој количини.

Животиње лишене примана соли склоне су оболелима и разним телесним недостацима, губљењу апетита, мршављењу, очи им постају мутне, добију накростречену слаку, опадане млечности и т. д. Да би се ове непријатности избјегле, стоци морамо давати соли у умереним количинама, јер она као таква изазива апетит, помаже варењу, и поттиче живљење на јаче лучење. Дакле, све ово повољно утиче на развој, пораст и гојине стоке, те је и улога соли благотворна.

Со се стоци даје обично непосредно лизањем, са саме круплице. Овај начин је најлакши, али негодан је, јер се не може знати количина коју

Јапански напад на Америку

Јапанско ваздухопловно и поморско оружје све више и више проширује свој радни акције, па се ни са најјачијом фантазијом не може замислити гдје се запрва налазе границе јапанских војних могућности. Та земља, која се још прије непуно годину дана од многих без икаквог права сматрала као слабом и испуљеном, сасином брзом пашу, искривљеном на кинеском бојишту и пуном економских противречности унутар својих граница, за ових шест мјесeci ратовања показала је права чуда, извршивши ратничке акције које се могу у свијетској историји упоредити само са ратничким подвизима славног Александра Македонског, па можда чак ни са њима. Слом американске морнарице код Хавајског острва, уништавање читавог спољашњег одбрабеног система Сједињених Држава у Тихом океану, освајање Хонгконга и неосвојених Сингапура, запосједне Филипинских острва, Суматре, Борнео, Целебес и Јава са свим ситним острвима између Азије и Аустралије, искривање на Тимору, Маршалима и Каролинама, освајање Малаке и Бирме, све дубља продирање у унутрашњост Чанг Кај Шехове Кине, све то је испунило временски рамка од једва седам мјесeci. А већ су на помолу акције, које својом грандиозношћу надмашују све до сада постигнути, и бајају у засјек на славу толиких освајача. Јапанске подморнице потапају непријатељске бродове и у афричким лукама, јапанско ваздухопловство уништава важне стратешке положаје Аустралије, а сада је јапански авионас ударила и по далекоком острву на националном територији код саме Аласке.

Многи гласници сматле не претстављајући опасност јапанске ратнике никакву претњу и препреку; они су сами поткојали јапански побједнички марш и његова зауставити тек онда, када буде извојеваана коначна победа.

Који значај има последња акција јапанског ваздухопловства уперена против Алеутских острва, које се пружа југозападно од Аласке стварају још једна питања, а саме утихо одвајају Нернговог мара.

Дуч Хамбур, који су јапански авиони више пута уастановно нападали, претставља једну од најважнијих сјеверноамеричких стратешких база на Алеутским острвљу, и Сједињене Државе га са пуним правом називају „кључем одбране Аласке“. Сјеверно од Хавајског острва претстављају Алеутини средине истакнутих стратешких положаја Сједињених Држава. Дуч Хамбур, који се налази на острву

Уналаска, сабјавен је једним драгоценим и модерним пристаништем које је изграђено по захтјевима најмодерније поморске технике. Само острво Уналаска повезује прави териториј Сједињених Држава са ваздухопловним и поморским базама Кодиак и Ситка, док се у правцу Азије пружа све до слабом и испуљеном, сасином брзом пашу, искривљеном на кинеском бојишту и пуном економских противречности унутар својих граница, за ових шест мјесeci ратовања показала је права чуда, извршивши ратничке акције које се могу у свијетској историји упоредити само са ратничким подвизима славног Александра Македонског, па можда чак ни са њима. Слом американске морнарице код Хавајског острва, уништавање читавог спољашњег одбрабеног система Сједињених Држава у Тихом океану, освајање Хонгконга и неосвојених Сингапура, запосједне Филипинских острва, Суматре, Борнео, Целебес и Јава са свим ситним острвима између Азије и Аустралије, искривање на Тимору, Маршалима и Каролинама, освајање Малаке и Бирме, све дубља продирање у унутрашњост Чанг Кај Шехове Кине, све то је испунило временски рамка од једва седам мјесeci. А већ су на помолу акције, које својом грандиозношћу надмашују све до сада постигнути, и бајају у засјек на славу толиких освајача. Јапанске подморнице потапају непријатељске бродове и у афричким лукама, јапанско ваздухопловство уништава важне стратешке положаје Аустралије, а сада је јапански авионас ударила и по далекоком острву на националном територији код саме Аласке.

Међу Алеутинским острвима је без сумње најважније са трговачког и стратешког становишта острво Уналаска, које се зове такође и Фокс Ајсленд, јер се оба највећа центра архипелага налазе управо на том острву. Тосу Уналаска и Дуч Харбур. Први претставља једну скромну луку, а био је све до 1939 године најразвијеније пристаниште на Алеутинима, али од тога доба, када је отпочело њено уређење и изграђивање Дуч Харбура, изгубила је Уналаска сву своју важност, те је данас позната само по томе што се у њој налази сједиште једне сјеверноамеричке комисије. Крај луке Уналаске налази се — као што смо већ рекли — Дуч Харбур са својим истоменим центром, који лежи на западној обали Илијудског залива. Дуч Харбур има поморског радиотелеграфску станицу, два драгоцена бавена за пристајање и најмодерније вине уређење као и складишта угља; сва ова постројења била су изложена нападима јапанских авијатичара. Осим тога није искључено — као вјерујемо изјавама једног гласног војног американог стручњака за проблеме Тихог океана — да су до сада већ довршени или скоро довршени и уређења за подморнице базе. Ради се о томе да је американски конгрес у марту 1941 године одобрио изградњу подморничких база у Дуч Харбуру и Кодиаку, за које је радове изгласао преко 4,000,000 долара. У тим базама смјештени авиони и подморнице требали су да знатно отежају на којем непријатељу да изведе успјешне операције у правцу Аласке. Све то је могло да буде истина... све до прије неки дан.

По најстаријим извјештајима јапанских бомбардера пала је и последња бајригада коју су Сједињене Државе подигле уз огромне мукe и трошкове ради одбране Пацифика. Пирл Харбур на Хавајима је сломен, Паго Паго на самоском острву Тутуили и Гуам налази се у јапанским рукама, а Дуч Харбур је већ осјетио своје прве додире са пеницион војника Црства у којему се сунце рађа. Ватрене зраке јапанског сунца, које Микаловлеви војници носе на својим побједоносним заставама, спржиће и онде, на далекоком сјеверу, непријатеље њихове љубљене Отаџине.

Боље, не слушај...

Понегад, и то као случајно, знаме когод са неким кратким „чуо ово или оно“. У старијим ила да се неки знамљиви индент — лијепа грча која се замијачаје слуша, а оригинална је лака. То су обично они који су навикули и од раније да шрку нешто и да се ширење оних мисли пролази некажњиво. Зато, онима што мислу „чују“ у личној је интересу да ће чују ништа — јер већ и нас сваког појединачно ширење оних мисли тежира до највећих грмиче.

Лазина

Цензура

— Реци ми, драга Лелице, траје ли још твој роман са дама које знамљиви индент — лијепа грча која се замијачаје слуша, а оригинална је лака. То су обично они који су навикули и од раније да шрку нешто и да се ширење оних мисли пролази некажњиво. Зато, онима што мислу „чују“ у личној је интересу да ће чују ништа — јер већ и нас сваког појединачно ширење оних мисли тежира до највећих грмиче.

Сјетио се у свакој прилици оних који изложине своје животе у борбу за спас нације остављајући неизбринуте породице.

Свак треба да учествује у давању новчане помоћи за Национални покрет.

БЛАГОДЕТИ СУНЦА

Гувернерство је образовало на цијелој територији Црне Горе 14 дјечијих колонија, планинских и приморских, у којима ће до 3.000 дјете мушке и женске, од 6 до 13 година, у току овог лета за два мјесеца, на сунцу и ваздуху, у игри и корисној науци, а уз добру храну, опоравити своје тијело и своје снаге и здравља ући у нову школску годину и у зиму.

Овим поводом, а нарочито ради наше нездовољно обавијештене младежи, измијењено у једном популарно написаном чланку, како сунце повољно утиче на човјечијим органима.

О дјетињу сунчевих зрака

У најновије вријеме враћамо се опет природи, од које нас је претјерана цивилизација дуго далеко држала.

По неизмијењивим природним законима, човјеку треба за његово рашење и одржавање: ваздуха, сунца, једноставне и неопходне хране и одговарајућег тијелног сунца. Лијечене сунцем је исто толико старо, колико и људск род. Заста је чудно, какву је велику улогу играло сунце у животу људи и народа прастарих времена, а да и не говоримо о Египћанима и Персијанцима, који су сунце уздигли до божанства и били прави учитељи Грцима и Римљанима у лијечу сунцем.

Стари Грци и Римљани, у свакидашњој њези тијела, редовно би узимали ваздушна и сунчана купања, а поготово у лијечу. Ето у коликој је мјери сунце искористијавано код свих старих народа и у свим епохама.

У средњем вијеку изгубило се сазнањем о љековитој моћи сунца, све док није у 18 том вијеку Русо узвикнуо: „Натраг к природи!“, када се опет почело мислити на сунце и његову благотворну моћ.

Доста је отвореним очима посматрати природу, па се увјерити колики је сунце извор снаге и енергије!

Кад је оно Ђути кроз праму раставио сунчано свјетлост у седам боја, мислио се да они видљиви зраци сачињавају сунчану свјетлост. Тек касније се успјело доказати да постоје људској оку и невидљиви зраци. То су инфрацрвени и ултраљубичасти, који су од нарочитог дјелства при лијечу.

И вјештачки добијени зраци инфрацрвени и ултраљубичасти добро служе, али се са сунчаним не могу ни за далека сравнити.

Како сунце утиче на човјечије тијело?

Рентгенови зраци и радијацију кроз организам, а сунчани немају те моћи да убу у дубину. Само понеке ову особину имају црвени и инфрацрвени зраци, док ултраљубичасти кожа одмах уније и тако постаје мрка,

као од сунца опалена, због сунцем створених пигмента. Сунце дакле преко коже врши свој благотворни утицај на све органе тијела. Стога значајне коже и доведени је у директан контакт са свјетлошћу и ваздухом, омогућавају њему нормалну функцију, а то је и циљ лијечена сунцем.

Задашка коже

Кожа је заштитни орган нашег тијела, али само онда потпуни, ако је пигментирана, т.ј. сунцем мрко обојена. Само таква кожа чува човјека од хладноће и жеге и брани тијело од извјесних кожних болести.

Под утицајем сунчаних зрака кожа излавно регулише крвоток, ширећи сасијан дуготаласним нарочито инфрацрвеним зрацима длакасте цијеве капиларе, који до под кожу допиру као огранци артерија, и тиме знатно растрешује рад органа у плућима и у трбушној дупљи.

Сунце преко коже оживљава и цио нервни систем, што је од врло велике важности. Посљедњи нерви огранци који допиру до коже, доносе сунчану струјање до нервних центара, гдје се успаване енергије ослобађају и производе реакције које благотворно утичу на рад свих органа.

Осим тога кожа је орган за излучивање. Њене жлијезде излуче дневно до литар аноја и доста празних отрогних састојака, као и извјесне количине воде из крви и друге крвљу излучује производ, чиме се знатно растрешује рад бубрега.

Постоји и веза између коже и жлијезда за излучивање у самом тијелу (штитњача и др.). Сунцем пигментирана кожа у стану је да допиру рад ових жлијезда. Дјеловањем сунчевих зрака измијене се површински слојеви коже и тим се ствара витамин D, који је за раздвајање минералних састојака и за стварање кост ткива неопходан, што је најважније значаја баш у дјетињској добу, кад је коштан систем у пуној развоју.

Мисли се још, да сунцем произведени пигмент у кожи претвара сунчево енергију у животно (јер се од ње извјештају слободно живе рептили и птице снага човјека стоји у управном односу са степеном пигментирања).

И на мишиће сунце врши значајни утицај. Мишићи под сталним и директним дјеловањем сунца, без масирања и електризирања, бивају јачи развијенији, а то се одражује у хармониски претретијеној линији организма, чиме се спужене дубље дисање и бољи рад пробавних органа, с тим у вези правилнији рад срца и крвотока, што сва има за посљедицу смањивање угљене киселине у крви и стварање црвених крвних зрнаца у већој мјери, чије се

линију. Каквим ножицама служе? Према изгледу и проксном изразу дама би морала бити стасита, лијена, елегантна, па чак и плава, јер су ципеле од смеђе змијине коже што плавашама врло добро пристају.

Ова је дама сигурно вечерас била позвата код какве познате породице да у угодном друштву проведе вече, или је пак примила у своју собу какву посету. А ја?

Главно сам се до миле воље у кавани, и присилно слушао неки разјарени ша, што је више лично проксној епизи раздражених паса него музици.

Али те ципеле ми више нијесу мира диле! Шта да радим? Прислушкујем: ништа, ама баш ништа! Заспапа је и она. Смрнула се као море, па више и не видише.

Ципеле и даље ћуте, али у свом изазивачком ћутању, чини ми се, да и превише говоре.

Бог зна чије су то ципеле — корим самог себе у нади да прикупим толико снаге да одустанем напакон од загоњеног нагађања. Отшкринем врата своје собе и за собом опет их закличуам.

Сад ме дијељи вид. Све једно, немим сам. Испржум се на прозор да

Пажња оглашавачима

Среће се пажња оглашавачима да у будуће за оглашавање у листу треба уважити послати новац за дотични оглас, према тарифи

- 1) за цео стубац лира: 300—
- 2) за пола стубаца лира: 150—
- 3) за четврт стубаца лира 100—
- 4) за мање од четврт стубаца лира: 50—

Нови слати на адресу Уредништво „Гласа Црногора“ — Цетине, Београдски бр. 17 Хотел „Империја“, са ознаком за који оглас. Уредништво

МАЛИ ОГЛАСИ

Изгубио сам свједочанства V и VI разреда издата од подгоричке гимназије из 1939/40 и 1940/41 год. те их овим оглашава за новац.

Голубови, 21-VI-1942 год.
3-3 Гавро Калуберовић, бр. VII рз.

Моја жена Ађелија напустила ме је мјесеца маја 1941 године и отишла са партизанима у шуву.

Имао сам још неколико позива више се хтеће разводити, те се исте прже јавности одрекао, а за њено евентуално задужење не одговарам.

Цетиње, 20 јуна 1942 год.
3-3 Висо Радовић, из Цетиња

Моју закониту жену Аишу Кокољ, рођену Лутицу из села Подгора (Црпивиња), која је одбегла од мене и са собом повела им син Једини, позивам да се у року од два дана обрати на продужење брачног живота. У противном исту не признајем за своју жену и за њене другове не одговарам.

Н. Нишкић, 8 јуна 1942 год.
3-3 НИКОЛА Ш. КОКОЉ кафеџа из Нишкина

ОГЛАС

Продајем из слободне руке кућу у парку Љуба Ненадовића број 13.

За сваког обратити се власнику куће Станк Халдуковић.

1—3 Станк Халдуковић, Бајова улица број 110.

Мисли се још, да сунцем произведени пигмент у кожи претвара сунчево енергију у животно (јер се од ње извјештају слободно живе рептили и птице снага човјека стоји у управном односу са степеном пигментирања).

И на мишиће сунце врши значајни утицај. Мишићи под сталним и директним дјеловањем сунца, без масирања и електризирања, бивају јачи развијенији, а то се одражује у хармониски претретијеној линији организма, чиме се спужене дубље дисање и бољи рад пробавних органа, с тим у вези правилнији рад срца и крвотока, што сва има за посљедицу смањивање угљене киселине у крви и стварање црвених крвних зрнаца у већој мјери, чије се

линију. Каквим ножицама служе? Према изгледу и проксном изразу дама би морала бити стасита, лијена, елегантна, па чак и плава, јер су ципеле од смеђе змијине коже што плавашама врло добро пристају.

Ова је дама сигурно вечерас била позвата код какве познате породице да у угодном друштву проведе вече, или је пак примила у своју собу какву посету. А ја?

Главно сам се до миле воље у кавани, и присилно слушао неки разјарени ша, што је више лично проксној епизи раздражених паса него музици.

Али те ципеле ми више нијесу мира диле! Шта да радим? Прислушкујем: ништа, ама баш ништа! Заспапа је и она. Смрнула се као море, па више и не видише.

Ципеле и даље ћуте, али у свом изазивачком ћутању, чини ми се, да и превише говоре.

Бог зна чије су то ципеле — корим самог себе у нади да прикупим толико снаге да одустанем напакон од загоњеног нагађања. Отшкринем врата своје собе и за собом опет их закличуам.

Сад ме дијељи вид. Све једно, немим сам. Испржум се на прозор да

Очекујемо најаслужније...

Хоћемо ли да идемо боса? За нас не може да брине да ли доваја обуће. Обућара у тргована обуће као да нема. Заста, текуће је добити дозволу улова и транспортног које и ступити у дотичај са неком произвођачком фирмом, али без труда то само ве може доћи. Ко успије да окомом ово штрна увиђање много. У томе и јест успјех тргована, па и нас потршава. Трговци обуће корали би у томе подухвату бити упорнији и агилније доказујући немогућу потребу; добављања обуће, вјерујемо да би у том успјеху без обзира што је свуда уседна продала обуће на Бовове. Очекујемо да видимо ко ће бити најаслужнији на овоме пољу.

Лазина

Грађани!

Чиновници и остали службеници!

Јесте ли извршили дужност и дали свој обоб за Национални покрет?

Трговци и остали привредници!

Јесте ли се одавали апелу Националног покрета и дали новчани прилог онако и онолико, како и колико се то од Вас очекује?

Дајући новчани прилог за Национални покрет навршумо само један дио те дужности.

Новац који дате као прилог Националном покрету олакшаће им бар ту бригу.

Моју легитимацију издату од стране Општинске агенције под бр. 4786 изгубио сам те је овим оглашава за новац.

3-3 Мисако Ј. Подовић

НИЈИНИА БОЛЕСНЕ ОБУЋЕ

КОД ЈОЛЦЕ — „КОЊА“

Блишња пазар

Безвимо сокаче — кува без броја.

Према на опреку све врсте кожне и гумеине обуће. Цијепа солдапа. Услуга брза и тачна.

Причић рабне:

Једног изум, другог обуће.

У радније свега бише, у штедише још и више.

Чистога је пола здравља, а нечистога она друга половина.

Бом је добар глас, него злат и пас.

Кри, трни!

Ценовник:

Пете опревке 2 чокњаа;

Пете свит келчица 3 чокњаа;

Половине 1 литар првијача;

Половине и пете 1/2 литар;

Гумаена обућа само за виво.

Дођите и увјерите се.

1—1

Љени створови. Зар би жене биле нигересантније да су озбиљније, па да у разговору непрестано цитирају Ајнштајна, Ломброза, Канта, Хегела, Русоа, Шпенсера, Дарвина, Аристотела и друге познате и непознате философе, научњачке, књижевничке, социологе и т. д. Не, жене је играчка неопходно потребита да даде том разоноде и одмора, јер је живот сам по себи и првише озбиљан и крут. Жена је...

Сам ме је преварио. Не знам каква, Али ципеле су ме и даље узнемиравале...

Устао сам у јутро. Сашао сам и при дојучури зашпако конобара ко запрема собу број 36.

Ту је пред вама за другим столом — одговори конобар.

Погледам испод стола: оне исте ципеле...

На велико запрепаштење конобара аграрни шешир и побјегнем, оставивши нетакнути дојучак. Сат касније послао сам па рачун и пртљугу. Чекајући на станиции воз, мислио сам: кад толку моћ има пар женских ципела, што онда тек може једна вгодна жена?...
Бино.

ДНЕВНЕ ВИЈЕСТИ

Велика матура на Цетињу

Виши тежачни испити у Цетињској гимназији почели су у сриједи, 1 јула, са темом на српском језику: „Васпитање и књижевна вредност наше народне поезме“. 2 јула рађен је писмени испит на италијанском језику: „Descrizione d' un' isola nazionale montenegrina“, а 3 јула из математике.

На испит се пријавило 20 кандидата, и то 14 мушких и 6 женских, од којих је 8 редовних (3 м. и 5 ж.) и 12 приватних (11 м. и 1 ж.).

Испитни одбор је овако састављен: претседјаник, као изасланик Гувернерства, г-ђа Марија Риволи-Крбе; потпретседјаник И. Зорић, директор гимназије; и чланови: Зечевић Мојсије, за српски језик; Зорић Михаило, за италијански језик; Зорић Михаило, за историју; Пајковић Михаило, за земљописање; и Божовић Стојан, за математiku.

Умени испити почеће у понедељак, а јула, кад ће се кандидатима саопштити резултат писмених испита.

Колоквије за женску дјецу
Мушку дјецу у свих 14 колоквија на територији Гувернерства смијеће 15 јула женска дјеца од 6 до 13 година, над којом ће се претходно извршити лекарска преглед.

Унапријеђен
Инж. Бошковић Мијат унапријеђен је у VII групу и постављен за Шефа Техничког одељка у Берама.

Постављен
Влаховић Савић, за служитеља надлежара при Дирекцији пошта на Цетињу.

Продужени уговори до краја године
Андрејеву Ротиславу, Сарандинаки Константину и Рудоменткину Михаилу, инжењерима и контракултним чиновницима VI Дирекције продужени су уговори до краја ове године.

Пензионисан
Инж. Цемовић Гавро, в. д. шефа Техничког одељка у Берама.

Путне дозволе
Одбор Црногорског националног покрета издао је објаву, којом ставља до знања грађанству, да ће се дозволе за одлазак у поједине вароши Црне Горе као и за иностранство издати само по поднесеним молбама, поднесеним политичком одбору Националног покрета.

У молби се имају навести ови подаци:

- 1) да ли је лице уписано у Нац. покрет и под којим бројем;
- 2) име оца и мајке, да ли су живи, мајчино дјевојачко презиме;
- 3) мјесто куда се путује;
- 4) циљ путовања;
- 5) шта носи са собом (означити вредности, количину и килограме тежине);
- 6) именовати рођаке и познанике од којих жели да пође;
- 7) означити да ли има кога у завору, интернацији или у шуми, од њихве родбине, и ако има назначити њихва и поменике.

Отпуштени на службу

Батрићевић Владо, путар при Техничком уреду на Цетињу; Инж. Јуковић Лазар, шеф Техничког одељка у Пријепољу; Вукотић Иво, радник при IX дирекцији; Почек Петар, волонтер у фабрици дувана у Подгорици; Петровић Сава, управник поште у Беоцима; Вулић Божо, чиновник поште у Андријевичу; Петковић Бранко, раднички жандар при пошти у Бијелом Пољу; Букановић Миледа, стручна учитељница у Бару; Филиповић Душан, чиновник Хигијенског завода у Подгорици; Јелић Вуксан, учитељ у Барицама (Бијело Поље); Крутовић Недежа, учитељница у Дивљима (Пријепоље); Шобајић Војимир, званичник VIII Дирекције; Каваја Буру, чиновник Среског начелства у Бару; Пејовић

Петар, служитељ; Радловић Василије, чиновник; Радовић Рашко, чиновник; Поповић Стеван, виши контролор; Радловић Зарија, контролор; Салић Савица, чиновник; Ускоковић Филип, чиновник, свикао за службу у IX Дирекцији; Стојиновић Миловој, служитељ; Станковић Колашину; Буковић Душан, професор гимназије у Дан. Граду; Поповић Душан, судија Окруж. суда у Берама; Брајовић Новак, учитељ у Жаребованику; Мандаћ Бошко, учитељ у Текилима; Живковић Видо, Лазааревић Ђорђе, Петровић Милош, служитељ — шумски стражари у Берама; Оташевић Митар, чиновник и Војводић Петар, под-чиновник Шумске управе у Берама; Лукић Ђорђе, надгледник пруге поште у Берама; Јанковић Велко, чиновник музеја на Цетињу; Бујановић Буру, директор грађанске школе у Будви; Бабовић Бошко, финансијски стражар у Нишкуну; Драгашевић Михаило, учитељ у Плевљима; Велимировић Јука, учитељница у Швину, Вукчевић Василије, судски приправник при Бел. Суду у Подгорици; Ивановић Спасоје, служитељ Среског суда у Подгорици; Петровић Љубица, професор гимназије у Берама.

Дрва за огријев
Како смо сазнали, Цетињска општина већ је почела са радовима ради обезбјеђења дрва за огријев становништва града Цетиња за идучу зиму.

У грађанству за огријевна дрва влада велико интересовање и изражава се жеља да се што прије отпочне са погрешним радовима у циљу ријешања тога питања, као и да се становништво осигура као довољном количином тако и правилном расподелом дрва.

Општина се стара да удовољи потребама и жељама својих грађана и надали се да ће питање дрва за огријев бити ријешено на задовољавајући начин.

ПРОЈЕКТ ДНЕВНИЧА

Отпуштени су (односно пензионисани) због пензије: Јуковић Радоје, Драгић, потчиновник; Буковић Радомир, чиновнички приправник; Стјепојевић Владо, служитељ; и дневничари: Крижанић Војин, Милошевић Радисав, Боковић Божислав, Јововић Марко, Велашевић Стана, Рајнатовић Владосава и Ивановић Пека.

Постављени су: Павићевић Милосав и Брајовић Зорка, учитељи; Вујовић Љубица, Стругар Велика и Мишуковић Марица, служитељи дневничари.

ПРОЈЕКТ ПРИВРЕМЕНА СЛУЖБА

Поповић Војину, наставнику обртне школе у Подгорици, и Вујовић Стефанија, званичнику дневничару Финансијске дирекције у Подгорици.

Уважене оставке

Уважене су оставке, које су добровољно поднијели на службу инж. Матекин Срђије, чин. приправник Техничког одељка у Берама, Лазааревић Војислав, рагунски чиновник Финансијске делегације у Подгорици, Похлебин Никола и Иванов Петар, дневничари VII Дирекције, Шумска секција.

РАДИО-ЦЕТИЊЕ

ТАЛАС ДУЖИНА 218 м. РАВНО 1281 КИЛОЦИКЛА
Црногорско Радиофонијска станица преноса електричног сигнала програм: Од 12,30 до 13,15 часова: Музички програм; Од 13,15 до 13,30 часова: Знак тачнога времена и италијански дневник; Од 13,30 до 14,15 часова: Дневник на српскохрватском језику; Од 14,15 до 14,30 часова: Дневник на италијанском језику; Од 14,30 до 15,15 часова: Дневник на српскохрватском језику; Од 15,15 до 16,00 часова: Дневник на италијанском језику; Од 16,00 до 16,30 часова: Музички програм; Од 16,30 до 17,15 часова: Знак тачнога времена и италијански дневник; Од 17,15 до 18,00 часова: Дневник на српскохрватском језику; Од 18,00 до 18,30 часова: Специјална пренос на увече; Од 18,30 до 19,15 часова: Специјална пренос на увече; Од 19,15 до 20,00 часова: Специјална пренос на увече; Од 20,00 до 21,30 часова: Музички програм; Од 21,30 до 22,00 часова: Дневник на италијанском језику; Од 22,00 до 23,00 часова: Музички програм; Од 23,00 до 24,00 часова: Специјална пренос на увече; Од 24,00 до 25,00 часова: Специјална пренос на увече; Од 25,00 до 26,00 часова: Специјална пренос на увече; Од 26,00 до 27,00 часова: Специјална пренос на увече; Од 27,00 до 28,00 часова: Специјална пренос на увече; Од 28,00 до 29,00 часова: Специјална пренос на увече; Од 29,00 до 30,00 часова: Специјална пренос на увече.

ЛЕКЦИЈЕ ИЗ ИТАЛИЈАНСКОГ ЈЕЗИКА

Пријечи:
Il prosciutto — пршута; la fetta — комад, кришка; viaggiare — путовати; pagare — платити; la pignone — кирија; castigare — казнити; mancare di rispetto — не поштовати; cambiar d'alloggio — преселити се; procurare — навабавити; giocare — играти; un boccone — залог; copiosamente — богато, обилно; la cameriera — sobarica; compiacente — љубаан; cambiare — промијенити; tira vento — дува промаја; invitare — позвати; annunciargli — најговјестити му; nevicare — пада снег; l'arrivo — долазак; uno nostrano — домаће вино; il facchino — носач; caricare — товарити; il carretto — кар; mentre — док.

Задатак 55

Pagherò i miei debiti. Pagherei subito il conto del sarto, se i vestiti fossero fatti bene. Pagni tu oggi o domani il servitore. Lo pago oggi. Questo povero vecchio cambia d'alloggio ogni tre mesi, e ora paga che paghi la pignone. Che cosa cercate in questa stanza? Noi cerchiamo i libri che abbiamo lasciati qui da loro amici. Non dimentichi di doman-

dare al facchino dove ha lasciato le nostre valigie. Mentre le signore suonano il pianoforte nel salotto, noi giochieremo alle carte in questa stanzetta. Che cosa mangi? Io mangio del pane col burro, e tu che mangi? Io mangero un po di prosciutto, il ricco prosciutto che non manchi il pane ai poveri. I genitori e i maestri castigano i ragazzi pigri e disubbidienti. I giovanetti cercano d'imparare non per la scuola, ma per la vita. I figli non manchiano mai di rispetto ai loro genitori. Perché consigli al tuo amico di non viaggiare? Perché egli è più malato che tu non creda.

Задатак 56

Увјек заборављаш да (ди) донесеш твоје књиге. Ми нећемо заборавити да платимо наше дугове. Кад ћете платити кројачу? Сутра ћу му (ло) платити. Шта тражиш? Тражим свој књићоран. Хоћете ли играти карата с нама? Свирајте на клавиру са вањом рођаком. Поједите још ово неколико комада пршуте! Јешиу мало воћа. Путовају с једним пријатељем који говори много језика. Хладно је, бојим се да не пада снег. Spreman ли (постављан) ли си за вечеру? Да, готоваме. Questi signori cercheranno i spodine. Ја нећу да он плати моје дугове. Нијесам хтио да он плати мурак.

У припреми се налази велико дјело под насловом **ПАКАО или ЦРНОГОРСКИ КОМУНИЗАМ**

Дјело ће бити вјерно огледало данашњице и историјски документ за будућност, са преко хиљаду оригиналних слика и хиљаду страница велике осмине.

У овом дјелу обухвата се зјерства и сва неједна почињања (и) једна од авестијских настројених неједна, који себе називају комунистички, и молимо све команданте националних војних јединица да на националне одборе и све појединце да нам што прије доставе:

- 1) Имена и по могућности слике свих комунистичких функционера, са кратким описом школску страву и ранији друштвени положај;
- 2) Сва документна материјала из комунистичких архива и од појединаца, — у оригиналу или вјерном препису;
- 3) Имена и по могућности слике свих побјеглих особа од стране комуниста, са кратким описом: Кад је одведен или убијен ко куде; колико му је било година; у којој јединици је био; у којој положају и ко га је одвело. Гаје је убијен и на који начин;
- 4) Ко је у вањем солу или левењу вршио дужност политичког комесара и његовог поменика, ко је био командир комунистичког батаљона, чете и вода и њихови поменика, ко је био члест и њихови војошници;
- 5) Колико је у вањем солу пољовина, отето и ољачкано стоке, хране, одијела и кућних потреба и које пошенично;
- 6) Ко је рањен, тучен, обешчаван и олоставан од стране комуниста.

Похајте да и ваш покојник и ваше муке буду ојеквојечени у овом великом дјелу. Оно мора да обухвати свако и најбезначајније национално име које је убијено, рањено или олостављено од стране комуниста или посредством њиховог суманутог рада, а у колико их добијемо и слику сваког појединца.

СЛИКЕ И ОРИГИНАЛНА ДОКУМЕНТА враћамо натраг њихови власницима. Све податке, написане кратко, читко и јасно, треба што прије поштом на адресу: Уредништву „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“ — ЦЕТИЊЕ

СЕЉАЦИ,
Оправљајте своје порушене куће и таквим средствима којима располагете, јер је боље имати и сувозидну или дашчару него чекати — на палату. Помозите један другог путем мобе и тражите потпору од најближе власти. Будите опрезни према разним протувама, које проносе лажне вијести стране пропаганде.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Прялком смрти нашег непрежаљеног мужа и брата
† **ТОМА М. ОРЛАНДИЋА**
— посједника из Цетиња

који се вањом подуже болести пресели у вјечност 8 јуна т. г. у 80-ој години живота, не можемо протустити да и овим путем изјавимо нашу најглубљу благодарност својим кумовима и пријатељима, који драгом нам покојнику у болести обљаживе, искрено га ожалити и испратише до вјечне куће. Неједнајра хвала грађанству Цетиња ова пола, које својим присуством увелича сирочу драгог покојника и до вјечне куће испратише.

Особито смо захваљени г. др Илији Ивчићу, који се својски заузимише, да драгом нам покојника отргне из чељусту смрти.

Понаосло хвала прототеру г. Симу Мартиновићу на извршеном ошјелу.

Још једном хвала свима и сваком ко нам је на који начин изјави саучешће у вјашој жалости.

Цетиње, 2.VII-1942 године.

Ожалошћена
супруга ЈОКАНА, са остало родбнином

Време делти Нила...

Вашингтонска преклапања завршила су се онако, како је свима познато, и како је свако и очекивао. Званични комуникне је сав магловит — не вели ништа и не носи никакав закључак. Као такав није ни најмање занимљив. Занимљивији је међутим званични коментар сусрета. У том коментару се вели да су два државника, пригодом својих разговора, претресли не само проблеме у вези са извођењем побједе, него су „такође проучили и могућност пораза.“ Ако ништа друго, а оно је вриједно паже, да се овом приликом први пут спомене један нов елемент: пораз. Нико још није о томе говорио у англосаксонским земљама, нити као о некој далекој могућности. Сада се о њему расправља на састанку између једних државника. То већ претставља врло смитом врло рјечит.

Сваки пут када британски претседник одлети да се састане са Рузвелтом, удео хоће да се појави пре својим савезником носећи на плећима тешет каквог тешког пораза. Једанпут је кренуо у Вашингтон устрепаног срца услед малазјских пораза, те га је тамо стигао вијест о паду Сингапура; овај пут се пожурио осјетивши хитну потребу договора у вези са тешким ударцима које су Асоцијација снага задале британској морнарици у Средњем Мору, а сустига га је вијест да је Тобруку, којега су сви органи енглеске пропаганде прогласили неосвојивим, капитулирао послје 48 сати, иако је његова посада износила преко 40.000 људи, док би му хране, муниције и горива трајало за 6 мјесеци.

Рат улази у пресудну фазу. Не велимо то ми: то веле и сами енглески листови. Они саопштавају својим читаоцима да је борба за Египат у пуноме развоју, и да од њеног исхода може да зависи не само судбина те земље, него и удед Британског Царства. Ово мишљење је проширено такође и у неутралним круговима. Радио Анкара је неки дан завршио свој коментар операција у Северној Африци ријечима: „Држи слушаоци, ствари се одвијају лаче да Британско Царство: велики дворци, шкрипи.“ Лондонска пропагандна сила са очигледном сврхом да ублажи узбуђење и страву што је обузела народ, шири вијести, које претстављају пораз као неку војну гајну о којој се не смие говорити. Вели се да је IX армија већ на путу за Египат; да се Адмиралитет побириуо да пошље у Средоземно Море све расположиве подморнице, како би спријечило снабдевање и појачавање осовинских снага, које уништавају сваки отпорни напредују према делти и долина Нила; да су енглески и америкаиски трговачки бродови свих тонажа хитно упућени према јужној Африци, да уговаре тамо скоинцентрирани материјал и да га пребацие за Египат и Средњи Исток.

Губитак индуски долинне и Суецког Канала имао би страховите последице за Енглеску, како на стратешком плану, тако и на пољу политичког престижа. Нјен положај у источном дијелу Средоземнога Мора и на Средњем Истoku постао би неиздржљив. Енглеска би морала створити од својих снага преград, која би спријечила повезавање сила Тројнога Пакта, у Етиопији и у Баф ел Мандебу. Али будући да велики афрички пут још није изграђен, а жељезнице које сада постоје нијесу у стању да послуже за велики промет, морало би се снабдевање најважнијим дијелом вршити преко Источне Африке, дуж које већ крстаре јапанске подморнице. Све у свему, губитак Египта би онемогућио пољу са бовишевским савезником, остварио би Индију откривеном, и довео би у питање безбедност цијеле Британске Африке. Ето због чега су Рузвелт и Черчил морали да се позабаве.

У међувремену околплене и моторизоване Осовинске дивизије пуном брзином напредују дуж аутомобилског пута који води за Александрију, те су већ прешле велику оаку Арапског Залива.

Највећаша мулжија англо-совјетске одбране срезала се као многа друго у неосвјет

Севастопољ је заснован године 1786 на јужном острвју Кримског полуострва. Кнез Потјомкин претворио га је за три године неприједнога раба у вилердо јаког поморску базу снабдевања великим арсеналом, где је врло моћна руска флота Црнога Мора налазила и више но што је потребовала. Године 1905 награђена су нова одбранбена утврђења по којима су биле најмјештене многобројне далекометне батерије. Тако је Севастопољ претворен дефинитивно у чувену тврђаву и базу, за коју се говорило — као и за Сингапур, да је неосвојива.

Севастопољ је у царско доба играо улогу истакнутог положаја за наирање према истоку и као пријетња Цариграду и Турској, јер је бродовље могло да из те луке за мање од 24 сата стигне до Босфорских врата.

Севастопољски залив сачињава сјајну природну луку са више тјесница и дугих увала. Године 1926 имао је Севастопољ 78.000 становника, углавном дејелуроска, али учин овога рата рачуна се да је становништво износило на бар 90.000, будући да је претворен у право индустриско сједиште кримске совјетске републике, са бројним бродоградилницима, базенима, фабрикама, касарнама и другим индустријским и војним инсталацијама.

Почетком јуна 1854 године, за вриеме кримског рата, продрле су три англо-француске фрегате све до Севастопоља. У луци се налазило 109 руских бродова разог тпота. То је била она флота која је послатиши неколико јединица према јужној обали Црнога Мора разорила у Синопии једну турску ескадру. Онда су савезници, међу којима су се налазили и пјемонтези, опсадили тврђаву, те су се руски адмирал и дјелници да савјетом потпуе читаво бродовље у луци и на њеном улазу, како би се омак проваз док су артиљеријски преници са бродова као копно ради појачања одбране.

Последица бродови затварају тек у тренутку кад је задрчко луци ила утврду Малаков. Град се потпуно предао 8 септембра 1855 године.

Према наређењима Горчакова бацили су Руси прије него што су положили оружје у ваздух све утврде, запалили куће, разорили све оно што би могло да послужи савезницима, који су нашли град сав у пламену и рушевинама.

Мировни уговор је наметнуо Русима обавезу да држе у Црном Мору скромне поморске снаге, али је Петроградска влада 1870 године објавила да не жели више поштитвати ограничења тога уговора, те је за 12 година изградила знатну флоту и истовремено реконструисала Севастопољ. Од тада на све до Свјетског рата претстављало је Црно Море једно руско језеро, све до нијесу дјалие немачке крстарице „Гебен“ и „Бреславу“ 29 октобра 1913 године ушле у Црно Море и бомбардовале Севастопољ. А када су немачко-аустријске трупе продрле у Украјину нашла се руска флота у априлу 1918 године у таквој очажној ситуацији да нас она прилично потјебија на данашњу: Батум се тада налазио у турским рукама, а Одеса је била већ завоједнјета, те тако није било никаквога пута за бјегство.

На дан 20 априла ушли су Нјемци у Севастопољ, а Руси су радили снажена флоте пријебјели једномо трупу, који је сједече јесени поново Цар Карло Хабзбуршки, када је предавао аустро-мађарску морнарицу Југославани. На бродовима је истакнуто украинска застава, па су поноћи пожурили да наусте Севастопољ у праву Новоросијску. У тој операцији изгубили су свега један торњирај којега су попустиле немачке обалске батерије. Новоросијски није имао довољно велике депозите за задржавање те флоте, а Нјемци су истовремено вршили притисак на Москву док се бродовље није повратило у Севастопољ и пре-

Посљедње вјести са разних бојишта

Изања Сила Осовине о независности Египта

„Силе Осовине, у тренутку када њихове бојне снаге побједоносно напредују на египатском територију, понављају свечано своју на мјеру да поштују и осигурају независност и сувереност Египта.“

Силе Осовине не улазе у Египат као у непријатељску земљу, него са намјером да отјерјау Енглеске са тог територија, и да наставе против Енглеске војне операције које треба да ослободе Блиски Исток од енглеског господства.

Политика сила Осовине надахнута је начелом „Египат за Египћане“. Египту је суђено да, након што буду покидани ланци који су га везали за Велику Британију те га натјерали да пати од ратних последица, заузме своје мјесто међу независним и сувереним народима.“

Потпуно бродовље у јуну

Током мјесца јуна потпуно је у поморским борбама са непријатељском флотом од 182 бродова укупно тонажом од 890.000 тона. Осим тога оштећено је торпедима и бомбама других 58 трговачких бродова, од којих се добар дио мора сматрати изгубљеним.

Од почетка рата до данас немачке подморнице, авиони и артиљерија потопиле су укупно 19.100.000 тона непријатељског бродовља.

У случајевима могу надокнадити ниједна жена британско-американска бродовљаниња, па како она радила и трчала се што за сваки брод срећом тога же даба најмање двије године да се приготовио и да би био споборан да преузме службу.

Израдице у Кини

Јапанске снаге које оперишу у Кини, потпуно напредују према Истоку и већ су успјевале да иду у савезу са другом јапанском јединицом која напредује према западу. На тај начин околпена је IV Чунгшунска дивизија.

Осим тога јавља Токио да је јапанско ваздухопловство бомбардовало Порт Морзоби и оборило 36 непријатељских апарата у зрачним борбама, а на земљи уништило друга два. У истом луци погођен је један брод од 8.000 тона. Изнад те луке оборено је од 1 мјаја укупно 182 непријатељска апарата.

IV кинеска комунистичка армија, која је недавно образована, уништена је нападом једне кинеске армије националне владе.

Заосједањем жељезничке пруге између Чејанга и Кијангсија запосјели су Јапаници богату зону раним рудам: сребром, златом, манганом, антимоним и бакром. Осим тога та зона обилује сточарством и врло је плодна.

Руска влада је издала гаређење да се бродовље тамо потопи, док су посаде којима је било предложено да то питање ријеше гласањем, показале врло различите погледе на то диктовано потапање. Тако се договорло, да су 17 јуна један крстарица, 6 ловаца и једна помоћна крстарица кренули из Севастопоља, док је контра-торњирај „Керу“ торпедовао и потопио на лицу мјеста других 8 ловачких јединица.

Данас се Совјетској морнарици намеће проблем из 1918 године. Она има да бира између три одлуке: предати се Нјемцима или се добровољно потопити или се пак дати интернирати у некој неутралној луци.

Позитивно то, да је и та флота престала да постоји и да оперише у корист англо-совјетске заједнице, која у Африци, код Харкова и на овом предјелу источнога фронта ниже своје поразе савршеном вјештином.

Јапта

Осовински авиони настављају давати и ноћу бомбардовањем тог посљедњег средоземног уопришта Велике Британије и постепено разарају утврде онемогућују на какву војну дјелатност. Послјеје поморског пораза што је Британска флота отрг неколко дана доживјела у Средоземном Мору, британска морнарица не усуђује се да покушава снабдевање острва, верује знаде да осовинске снаге буду вјебају на сваки брод који је покушава да се ка острву упути.

У зрачним борбама изнад острва оборено је више непријатељских авиона.

Напредовање Јапанаца на Крајњем Истoku

Тек данас јављају из Токиа да су 13 и 14 јуна Јапани искрпали и запосјели својим трупама острва Негубаре, која лежи 200 километара северозападно од Северног врха Суматре. Овим запосједањем прешао је над Јапанску власт дијели источни људ којега сачињавају Андомаиски и Никобарски Архипелаги у Бенгаском заливу.

Јапански одреди запосјели су и острвску групу Натун, око 50 километара сјеверозападно од рта Бангу на Борнеу. Искрцавање извршено је под интензивном заштитом јапанских бродова које је бомбардовало снаважнија стратешка мјеста. Са острва није одговорно ни једним јединицим хицем. Скромне непријатељске снаге предале су се Јапанцима.

Прогорење немачких адмирала у Бразилији

Бразилијанска прогонења немачких држављана изазивају највеће гушање немачких листова. Ушаченици се подвргавају дугом испитивању; државни тужилац Рто де Женеира похвалио се да му је успјело да истргне признања немачким грађанима, који су били узашени. Немачка влада је ставила бразилијанској влади на знање да ће се за свако злоставањем провести исте мере против бразилијанских грађана настањених у Ђемачкој.

Британија и Јерорјин

Високи Британски комесар у Јеру салиму сазвао је јеврејске вође, те је позвао на њихову традиционалну вјерност која је Лондону сигурно постала потребна у тренутку када Палестина улази у сектор садашње стртегије. Са јеврејске стране је наравно потврђена већ и сувише добро позната јеврејско-англосакска повезаност.

КРАТКЕ ВЈЕСТИ ИЗ ИНОСТРАНСТВА

— Северно-америкаиски адмиралитет изјавља да су осовинске подморнице потопиле 7 трговачких бродова у Каракском Мору у Мексичком Заливу.

— Осовинске подморнице потопиле су десетак мила од мексичке обале 2 десетак брода — истегриве за и петролеј.

— Немачко ваздухопловство је разорило просле седмице 391 авиона, од којих 244: јужномо сектору.

— Северно-америчко министарство морнарице јавља да су Каракском Мору уништена и потопљена десет трговачких бродова средње тонаже.

— Виши командант енглеске флоте Средоземнога Мору Куингмејер доје штапили неке изјаве у вези са њибједна поразом те је истакло да су осовинске ваздухопловне формације тако стршно бомбардовале Мале, да су неутрализовале енглеске снаге у осовинској трупи у Северној Африци и да добију све снабдевање које им било потребно.

— Министар иностраних дјела је потписало споразум Португала и Рузвелте о продицавању трговачких односа између тих двеју земаља.

Штампарија „Обод“ — Цетине